

KANNUKSEN KAUPUNKI

Talousarvion 2026 laadintaohje

SISÄLLYSLUETTELO

1. YLEISTÄ.....	1
2. TALOSARVION LAADINNAN AIKATAULU	2
3. TALOUSARVION LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT	3
3.1. YLEINEN TALOUDELLINEN JA KUNTATALOUDEN KEHITYS	3
3.2. KANNUKSEN KAUPUNGIN TALOUDEN KEHITYS	4
4. VUODEN 2026 TALOUSARVIOAAMI JA PERUSTEET	5
4.1. ULKOISET TOIMINTAKULUT JA -TUOTOT SEKÄ TALOUSARVIOAAMI	5
4.2. VEROTULOT JA VALTIONOSUUDET	6
4.3. INVESTOINNIT	6
5. TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN, TOIMIALOJEN TEHTÄVÄT JA RISKIENHALLINTA	7
6. VALMISTELU.....	8

1. YLEISTÄ

Talousarvion ja -suunnitelman laadinta perustuu kuntalakiin. Lain mukaan kaupunginvaltuuston on vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä talousarvio seuraavaksi kalenterivuodeksi sekä kolmea tai useampaa vuotta koskeva taloussuunnitelma. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Talousarviossa ja -suunnitelmassa kaupunginvaltuusto asettaa toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toimielimille sekä konserniin kuuluville tytäryhtiöille. Talousarvio on laadittava siten, että edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Siihen otetaan toiminnallisten tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot sekä osoitetaan, miten rahoitustarve kate-
taan.

Taloussuunnitelman on oltava tasapainossa tai ylijäämäinen enintään neljän vuoden pituisena suunnittelukautena, jos talousarvion laatimisvuoden taseeseen ei arvioida kertyvän ylijäämää. Kaupungin taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota. Talousarvioon tehtävistä muutoksista päättää kaupunginvaltuusto.

Kannuksen kaupungin talousarvio ja -suunnitelma noudattaa soveltuvin osin Kuntaliiton suositusta ja sisältää seuraavat osat:

1. TALOUSARVION YLEISPERUSTELUT
 - Kannuksen kaupungin strategia
 - talousarvion ja -suunnitelman rakenne
 - talousarvion laadinnan lähtökohdat
 - talousarvion sitovuus
2. TULOSLASKELMAOSA
3. RAHOITUSOSA
4. KÄYTTÖTALOUSOSA
 - hallinnonalakohtaiset taloussuunnitelmat
5. INVESTOINTIOSA
6. LIITTEET
 - henkilöstösuunnitelma
 - ratkaisuvälit

2. TALOSARVION LAADINNAN AIKATAULU

Työvaihe	Käsittelyaika
Kaupunginhallituksen vahvistama talousarvion ja taloussuunnitelman laadintaohje ja talousarvioraami	3.6.
Toimialojen talousarviomäärärahaehdotukset	17.10. mennessä
Johtoryhmän käsittely	22.10.
Talousarviomäärärahojen tasapainotus	31.10. mennessä
Toimialojen tavoite- ja toimenpide-ehdotukset sekä tunnusluvut	31.10. mennessä
Johtoryhmän käsittely	5.11.
Lautakuntien käsittely	14.11. mennessä
Henkilöstöliite ja muut talousarvioasiakirjan tekstiosat	14.11.
Kaupunginhallituksen käsittely	25.11.
Talousarvioinfo valtuutetuille	1.12.
Kaupunginvaltuuston käsittely	8.12.
Käyttösuunnitelmien tarkistus	tammikuu 2026

3. TALOUSARVION LAADINNAN LÄHTÖKOHDAT

3.1. Yleinen taloudellinen ja kuntatalouden kehitys

Talousnäkymiä varjostaa tällä hetkellä poikkeuksellinen epävarmuus, joka kumpuaa Yhdysvaltojen arvaamattomasta kauppapolitiikasta, muuttuvista liittosuhteista ja jopa sodan ja rauhan kysymyksistä. Keskiössä on USA:n pyrkimys uudelleen järjestää kauppaa tullien avulla, mikä on ennennäkemätöntä nykymaailmassa, jossa tuotantoketjut ovat globaaleja ja rahoitusmarkkinat integroituneita. Päätökset tullien suhteen vaikuttavat sattumanvaraisilta ja vailla pitkäjänteistä suunnitelmaa, eivätkä ne tunnu perustuvan vakiintuneeseen taloustietoon.

Tämän vuoksi tulevaisuutta on vaikea ennustaa, ja valtiovarainministeriökin tarkastelee tilannetta kahden ääripään kautta. Perusennusteessa oletetaan, että kauppapolitiikka rauhoittuu, vaikka USA:n ja EU:n väliset tullit jäävätkin aiempaa korkeammiksi. Pitkittynyt epävarmuus hidastaa taloutta, ja Suomen tuotannon kasvu pysähtyy hetkellisesti. Kuitenkin vuodesta 2025 alkaen odotetaan keskimäärin reilun prosentin kasvua, joka nopeutuu vuonna 2026. Suomen taloudella on lievä myötätuuli alkuvuodesta 2025, ja hidastuva inflaatio, laskevat korot, veronkevennykset ja kasvava ostovoima tukevat kasvua, jos epävarmuus häviää. Julkisen talouden alijäämä pysyy kuitenkin suurena ja velka kasvaa. Vaihtoehtoisissa, synkemmissä skenaarioissa kauppasota pahenee, tullit jäävät korkeiksi, epävarmuus lisääntyy ja maailmantalous ajautuu taantumaan. Pahimmillaan Suomen tuotannon kasvu pysähtyy lähes kokonaan vuosiksi 2025–2026, ja kauppasodan aiheuttaman taloudellisen kuopan korjaaminen vie pitkään. Julkisen talouden alijäämä syvenisi merkittävästi ja velkasuhde kasvaisi.

Vaikka perusennuste vaikuttaa lupaavammalta, sen toteutuminen ei ole varmaa. Hallituksen aiemmin päätetyt säästö- ja työllisyystoimet sekä puolustusmenojen lisäys on otettu huomioon molemmissa skenaarioissa. Myös uudet talouskasvua tukevat toimet on huomioitu, mutta niiden täysi vaikutus näkyy vasta pidemmällä aikavälillä. Hallitus pitää edelleen kiinni tavoitteestaan vaukuttaa velkasuhde vuonna 2027, mikä edellyttää suunniteltujen toimien toteutumista ja suotuisia ulkoisia tekijöitä, kuten tullien väliaikaisuutta ja Ukrainan tilanteen rauhoittumista.

Kuntien ja kaupunkien talous on tiukoilla heikentyvien talousnäkymien vuoksi, mikä vaatii merkittäviä sopeuttamistoimia. Erityisesti pienissä kunnissa, joista jopa 30:n vuosikate uhkaa painua pakkaselle ensi vuonna, on pikaisesti vahvistettava taloutta.

Kuntien taloutta rasittavat erityisesti väestön keskittyminen, kansainvälisen kehityksen ja työttömyyden epävarmuus (työttömyysennuste on noussut merkittävästi), sote-uudistuksen jälkeiset kasvavat kulut (hintapaineet, TE- ja hallituksen uudistukset) sekä uuden palkkasopimuksen tuomat lisäkustannukset. Samanaikaisesti kuntien tulot junnaavat paikallaan hitaan talouskasvun ja valtionosuuksien leikkausten vuoksi.

Lähde: Valtiovarainministeriö, Taloudellinen katsaus, kevät 2025, Kuntaliitto, Minna Punakallio blogi 16.5.2025

3.2. Kannuksen kaupungin talouden kehitys

Tilikausi 2024 oli Kannuksen kaupungin viides peräkkäinen ylijäämäinen vuosi. Ylijäämää on vuosien 2020 -2024 aikana kertynyt yhteensä 2,5 milj. euroa ja näiden vuosien aikana on kurottu umpeen vuosien 2016-2019 aikana syntynyt 2,4 milj. euron alijäämä. Kertynyttä ylijäämää taseessa on nyt 6,6 milj. euroa. On kuitenkin huomioitava, että vuoden 2024 tilinpäätös ei olisi ollut ylijäämäinen ilman 1,049 milj. euron suuruisen kehittämisrahaston purkamista Kiinteistö Oy Kitinkodille myönnettyä pääomalainaa vastaan.

Kaupungin lainakanta oli vuoden 2024 päättyessä 28,8 milj. euroa eli 5 469 euroa asukasta kohden. Syksyllä 2022 käynnistettiin kaupungin historian mittavin investointihanke Raasakan koulun uudisrakentaminen. Koulu valmistui ja käyttöön otettiin elokuussa 2024. Lainakannan keskimääräinen korko tilinpäätöshetkellä oli 2,9 %. Rahoituksen nettokustannukset olivat vuoden 2024 tilinpäätöksessä 0,84 milj. euroa.

Konsernitilinpäätös oli 2,874 milj. euroa ylijäämäinen pääosin Korpelan Voiman kuntayhtymän hyvän tuloksen ansiosta. Konsernitaseessa on kertynyttä ylijäämää 14,5 milj. euroa.

Vuoden 2025 talousarvio on 12 000 euroa ylijäämäinen. Tasapainossa olevan talousarvion mahdollisti tuloveroprosentin korottaminen 0,80 prosenttiyksiköllä sekä toimialojen tekemät n. 0,5 milj. euron määrärahakarsinnat.

Talouden lyhytraportin 1.1. – 31.3.2025 mukaan kaupungin talous oli 94 910 euroa alijäämäinen. Tilanne koheni edellisvuoden maaliskuusta, jolloin alijäämää oli 488 132 euroa. Keskeisimmät tekijät taloustilanteen parantumiselle ovat verotulojen ja valtionosuuksien kohentuminen sekä korkokulujen lasku. Puolivuotiskatsauksen yhteydessä laaditaan myös tilinpäätösennuste, tämän hetkisten alustavien laskelmien mukaan tilikausi olisi päättymässä niukasti ylijäämäiseksi.

Kaupungin asukasmäärä oli maaliskuun 2025 tilanteessa 5 268. Asukasmäärä lisääntyi 4 henkilöllä vuodenvaihteesta ja Kannus kasvatti asukasmääräänsä Keski-Pohjanmaan kunnista toiseksi eniten. Työttömyysprosentti oli maaliskuussa Kannuksessa 7,9 %, Pohjanmaalla 7,4 % ja koko maassa 11,8 %. Joulukuussa 2024 työttömyysprosentti oli Kannuksessa 9,0 %.

4. VUODEN 2026 TALOUSARVIOARAAMI JA PERUSTEET

4.1. Ulkoiset toimintakulut ja -tuotot sekä talousarvioraami

Talousarvioraami vuodelle 2026 on laskettu lisäten ulkoisia toimintakulumäärärahoja 1,6 % vuoden 2025 ulkoisten toimintakulujen talousarviotasosta. Ulkoiset toimintatuotot ovat talousarvion 2025 tasossa. Raamissa on huomioitu kunta-alan sopimusratkaisun vaikutus toimintakuluihin. Raami on 628 000 ylijäämäinen ja vuosikate 2,4 milj. euroa positiivinen. Tämä tarkoittaa sitä, että investointeja voidaan rahoittaa merkittävältä osin tulorahoituksella, jolloin uutta lainaa tarvitaan vähemmän.

Sisäisten toimintakulujen ja -tuottojen talousarviot laaditaan siinä vaiheessa kun ulkoisten toimintakulujen ja -tuottojen talousarvioesitys 2026 on tasapainossa, eli viimeistään marraskuun alussa.

Seuraavassa taulukossa on esitetty kaupungin ulkoinen tuloslaskelma (toimintakulut toimielimittäin) vuoden 2024 tilinpäätös, vuoden 2025 talousarvio, talouden toteuma 31.3.2025, alustava tilinpäätöksen nuste 2025 sekä edellä mainituin kriteerein laskettu talousarvioraami vuodelle 2026. Suunnitelmavuodet 2027–2028 on arvioitu vuoden 2026 tasoisina.

TULOSLASKELMA 1 000 €	TP 2024	TA 2025	Toteutuma 31.3.2025	Tp-ennuste 2025	Raami 2026	TS 2027	TS 2028
Toimintatuotot	2 432	2 471	778	2 471	2 471	2 471	2 471
Valmistus omaan käyttöön	91	80	13	52	80	80	80
Toimintakulut							
Keskusvaalilautakunta	-29	-18	-2	-18	0	0	0
Tarkastuslautakunta	-31	-22	0	-22	-22	-22	-22
Kaupunginhallitus	-2 155	-2 626	-517	-2 626	-2 668	-2 668	-2 668
Kasvatus ja opetuslautakunta	-9 333	-9 173	-2 165	-9 173	-9 320	-9 320	-9 320
Hyvinvointipalveluiden lautakunta	-1 683	-1 808	-373	-1 808	-1 837	-1 837	-1 837
Teknisten palveluiden lautakunta	-5 568	-5 587	-1 579	-5 587	-5 676	-5 676	-5 676
Toimintakulut yhteensä	-18 799	-19 234	-4 636	-19 234	-19 523	-19 523	-19 523
TOIMINTAKATE	-16 276	-16 683	-3 845	-16 711	-16 972	-16 972	-16 972
Verotulot	13 355	13 947	3 097	14 157	14 500	14 500	14 500
Valtionosuudet	4 495	5 054	1 261	5 016	5 500	5 500	5 500
Rahoitusnettomenot	-844	-806	-157	-628	-600	-600	-600
VUOSIKATE	730	1 512	356	1 834	2 428	2 428	2 428
Poistot	-1 406	-1 500	-450	-1 800	-1 800	-1 800	-1 800
TILIKAUDEN TULOS	-676	12	-94	34	628	628	628
Tuloksenkäsittelyerät	1 049		0		0	0	0
TILIKAUDEN YLI-/ALIJÄÄMÄ	373	12	-94	34	628	628	628

Talousarvioraamiin pääsemiseksi tarvittavat toimielinkohtaiset toimenpiteet esitetään talousarvioasiakirjassa. Toimintatuottojen muutos vaikuttaa toimintakulujen raamiin vastaavalla summalla. Tarvittaessa järjestetään iltakouluja/seminaareja.

Lopullisen talousarvion määrärahat ovat valtuustoon nähden sitovia toimielin- eli lautakuntatasolla sekä ulkoiset ja sisäiset toimintakulut yhteensä -tasolla. Muut sitovuustasot määritellään organisaatorakenteen mukaisesti talousarviokirjan kohdassa ratkaisuvalla.

4.2. Verotulot ja valtionosuudet

Kuntaliiton toukokuussa antaman verotuloennusteen mukaan kaupungin verotulot tulevat vuonna 2026 olemaan nykyisillä veroprosenteilla n. 14,5 milj. euroa. Vuodelle 2025 tuloveroprosenttia nostettiin 0,80 prosenttiyksikköä, eli se on nyt 9,70 %

Kuntaliitto on huhtikuussa 2025 julkaissut uusimman laskelman kuntien valtionosuuksista vuodelle 2026. Kaupungin saamat valtionosuudet tulevat olemaan lähes 5,5 milj. euroa ja ne nousevat n. 450 000 euroa vuoden 2025 tasosta. Lopulliset valtionosuustiedot saadaan vasta joulukuussa sen jälkeen, kun talousarvio on jo hyväksytty kaupunginvaltuustossa.

4.3. Investoinnit

Investoinnit toteutetaan siten, että ne tukevat strategiassa määriteltyjä strategisia hankkeita. Vuoden 2025 talousarviossa on investointisuunnitelma vuoteen 2030 saakka. Vuosien 2025–2028 investointitaso on sen mukaan yhteensä 14,5 milj. euroa. Määrärahoilla varaudutaan muun muassa uuden varhaiskasvatusyksikön rakentamiseen, Kotirannan saneeraukseen sekä keskustan kehittämissuunnitelman mukaisten toimenpiteiden toteuttamiseen. Varhaiskasvatuksen toimitilojen rakentamisen aloitus siirtynee vuoteen 2026. Investointien toteutuessa kaupungin lainakanta ja korkokustannukset tulevat edelleen kasvamaan, joten talousarvion laadinnan yhteydessä päivitettävä, vuoteen 2031 saakka ulottuva viitteellinen investointiohjelma tulee harkita tarkoin.

Kaikki 10 000 euroa ylittävät hankinnat kuuluvat investointimenoihin. Tämä koskee myös irtaimistohankintoja. Mikäli yksittäisen irtaimistohankinnan arvo alittaa 10 000 euroa, määräraha varataan toimintamenoihin. Irtaimistohankintoja ei voi yhdistää muuta kuin siinä tapauksessa, että kysymyksessä on hankinnat samaan tilaan, esim. atk-luokan kalustaminen. Investoinnit esitetään hankkeittain eli investointikohteittain. Hankkeet ja hankeryhmät ryhmitellään talousarviossa tarvittavilta osin toimielimittäin. Investointimäärärahojen sitovuus määritellään talousarviossa. Yksittäisen hankkeen osalta huomioidaan hankkeen toteutumisen vaikutukset käyttötalouteen.

5. TAVOITTEIDEN ASETTAMINEN, TOIMIALOJEN TEHTÄVÄT JA RISKIENHALLINTA

Kuntalaki edellyttää kunnan toiminnalta tavoitteellisuutta ja suunnitelmallisuutta. Valtuuston ja muiden toimielinten on talousarviossa ja -suunnitelmassa hyväksyttävä toimintaa ja taloutta koskevat tavoitteet siten, että kuntastrategiaa toteutetaan ja edellytykset kunnan tehtävien hoitamiseen turvataan. Kannus Juuret elämälle kuntastrategia 2022–2026 hyväksyttiin kaupunginvaltuustossa 12.10.2022.

Talousarviokirjaan sisällytettävät tavoitteet asetetaan niin, että ne ovat konkreettisia ja sopu-soinnussa keskenään. Niiden on oltava mitattavissa ja laadun arvioitavissa ja niiden toteutukselle on asetettava aikataulu. Tavoitteet asetetaan niin, että ne kattavat tehtäväalueen perustehtävät ja ovat toteutettavissa niihin osoitetuilla voimavaroilla. Tavoitteiden saavuttamiseksi määritellään toteutettavat toimenpiteet, joiden tuloksellisuutta seurataan ja arvioidaan. Asetettavien tavoitteiden tulee olla selkeitä, jotta niitä voidaan mitata mahdollisimman yksiselitteisillä ja konkreettisilla mittareilla ja menetelmillä. Mittarit voivat olla määrällisiä tai laadullisia.

Toimielimille asetetaan valtuuston päätettävät strategiset tavoitteet ja tulosalueille asetetaan toimielimien päätettävät operatiiviset tavoitteet sekä esitellään toimenpiteet, joilla asetettuihin tavoitteisiin on tarkoitus päästä. Tavoitteet asetetaan myös kaupungin konserniin kuuluville yhtiöille. Kaikkien talousarviossa asetettujen tavoitteiden toteutuminen raportoidaan puolivuotiskatsauksessa ja tilinpäätöksessä.

Hallintosäännön 24 §:n mukaiset lautakunnan, eli toimielimen ja sen alaisen toimialan tulosaluiden ja toimintayksiköiden keskeiset tehtäväkokonaisuudet sekä niissä tapahtuvat muutokset kuvataan talousarviossa. Tilivelvolliset yksilöidään tulosalue- ja virkakohtaisesti talousarviossa. Riskien arviointi ja raportointi kytkeytyy kiinteästi vuosittaiseen toiminnan ja talouden suunnittelu- ja raportointiprosessiin. Toimialat, tulosalueet ja toimintayksiköt laativat toimialaansa koskevan riskienhallintasuunnitelman, jossa määritellään merkittävämmit riskit ja käytettävät riskienhallintatoimenpiteet, riskin hallinnanvastuuhenkilöt sekä mahdolliset aikataulut toimenpiteille. Riskienhallintasuunnitelma päivitetään vuosittain talousarvion laatimisen yhteydessä. Talousarvion tavoitteet, muut tekstiosat ja tunnusluvut laaditaan koontityökalun taulukkopohjiin, jotka löytyvät tiedostosta I:\TALOUSARVIOT\Talousarvio 2026.

6. VALMISTELU

Talousarvion valmistelusta vastaavat toimielimet, johtoryhmä ja kaupunginhallitus ja sen käytännön toteutus tehdään talousosastolla ja toimialoilla taloussuunnitteluohjelmaa käyttäen annetun aikataulun puitteissa. Talous- ja hallintojohtaja antaa yksityiskohtaisempia ohjeita laadinnan käytännön toteuttamisesta. Talousarvion pohjaksi laadittavan kustannuspaikka- ja tilikohtaisen talousarvioraamin tuottaa taloussuunnitteluohjelma kaupunginhallituksen hyväksymien kriteerien mukaisesti. Poikkeamat annetusta raamista on pystyttävä perustelemaan. Talousarvion tasapainotus käsitellään johtoryhmässä. Talousarvio ja -suunnitelmaa käsitellään myös tarpeen mukaan järjestettävissä kaupunginhallituksen ja -valtuuston talousarvioseminaareissa ja iltakouluissa.